

Navigeren in diversiteit.

Reflecties vanuit het medisch onderwijs en de psychiatrische praktijk

Winy Ang
Liesbeth Verpooten
Katrien Bombeke

UAntwerpen

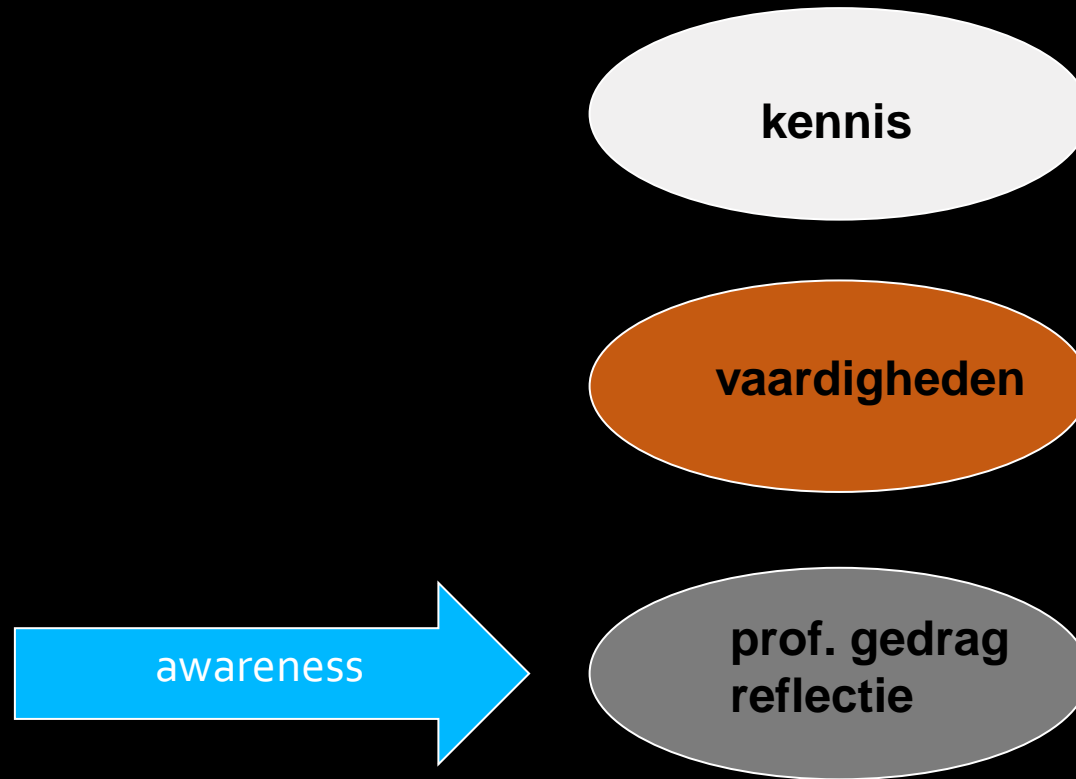
Symposium Commissie
Medische Ethiek ZNA 1-6-2024

Wie vindt dit een diverse groep?

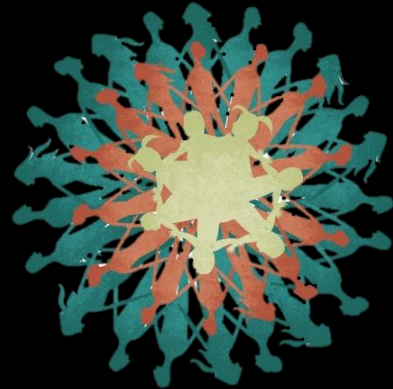
Wie vindt dit geen diverse groep?

- Wie is er arts? student? docent? hulpverlener? vrijwilliger? ...
- Wie is er man? Wie is er vrouw? X ?
- Wie heeft er kinderen ? Wie heeft er geen kinderen ? Wie heeft kleinkinderen ? Wie woont er bij zijn/haar ouders?
- Wie is er van Belgische afkomst? Wie niet?
- Wie heeft er een handicap ? Een specifiek talent?
- Wie is er gelovig? Practiserend?
- Wie beschouwt zichzelf van hoge klasse /lage klasse /middenklasse?
- Wie is er homoseksueel/heteroseksueel/biseksueel?
- ...

Omgaan met diversiteit

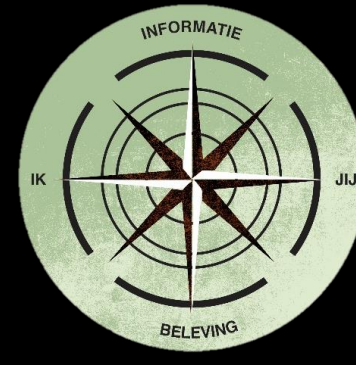
DRIE CONCEPTEN

CALEIDOSCOOP
Dynamische dimensies
van identiteit

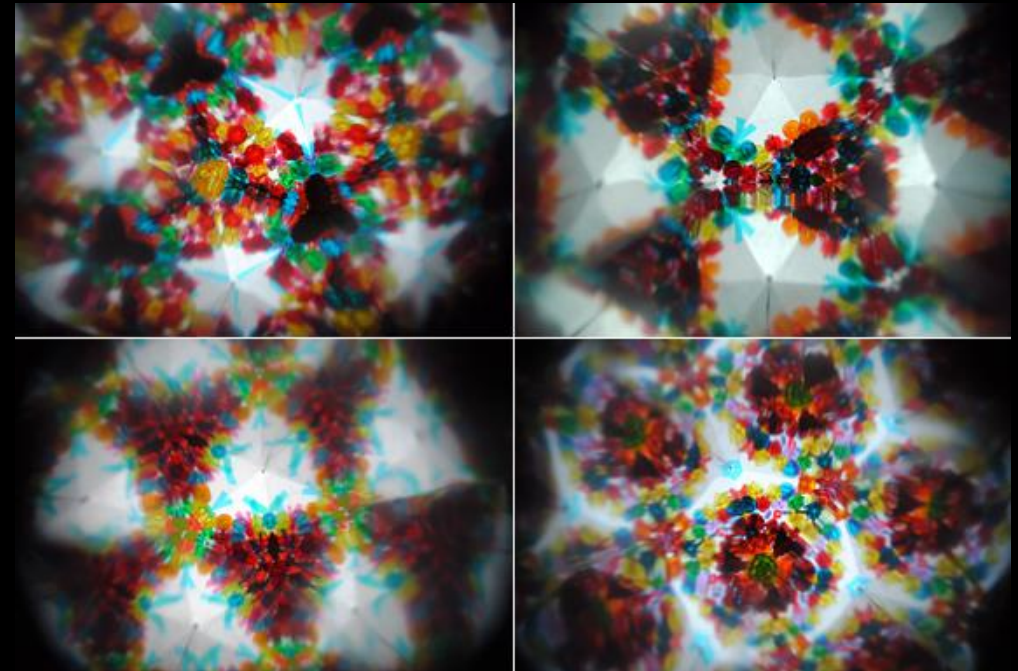
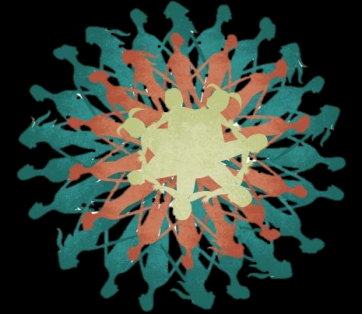
IJSBERG
Ieder zijn
referentiekader

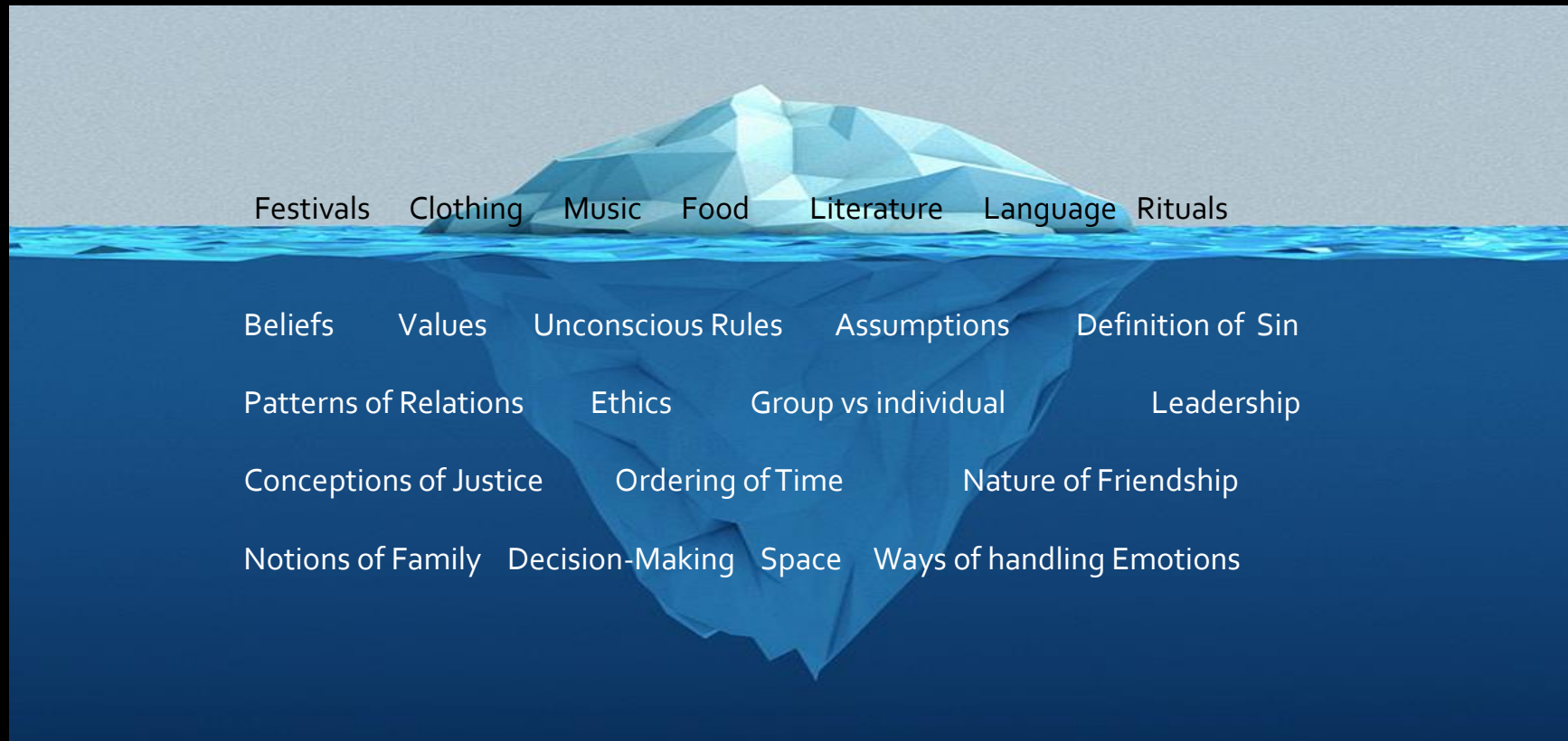
COMMUNICATIEKOMPAS
Laveren tussen ijsbergen

DIMENSIES VAN IDENTITEIT - CALEIDOSCOOP

- Sekse
- Sexuele oriëntatie
- Etniciteit
- Religie/ spiritualiteit
- (professionele) socialisatie
- Sociale klasse
- Levensfase
- Talent/handicap
-

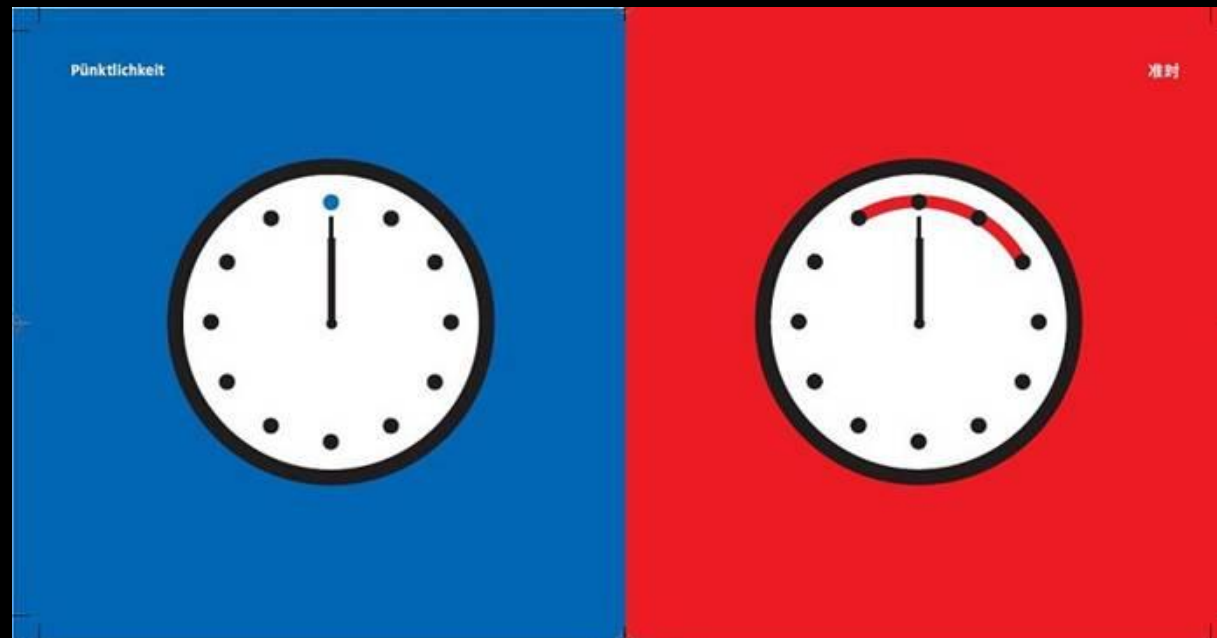

REFERENTIEKADERS - IJSBERG

(Weaver, 1986)

stiptheid

(Yang Liu, 2009)

Pünktlichkeit

Respect hebben

Structuur

Houvast

Ontspannen

Rekening houden met
anderen

准时

Flexibel zijn

Tijd= beleving

In het moment zijn

Rekbaar

Ontspannen

Pünktlichkeit

准时

Respect hebben

Flexibel zijn

Structuur

ervaring

Houvast

Ontspannen

in het moment zijn

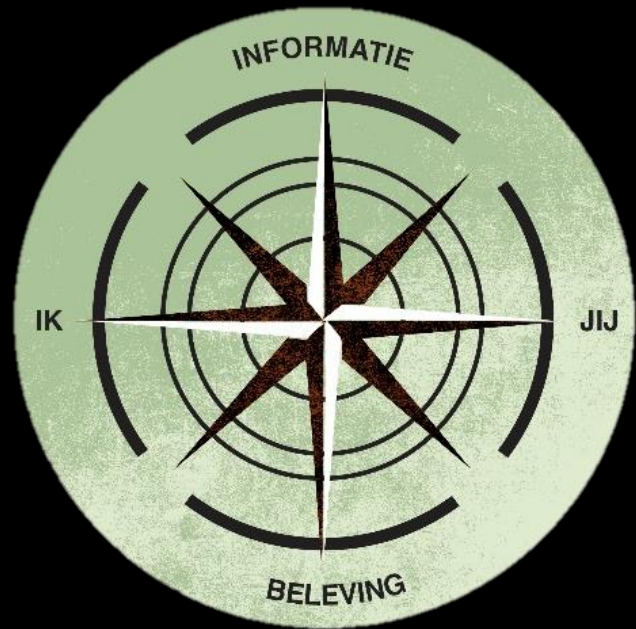
Rekening houden met
anderen

Rekbaar

Ontspannen

NAVIGEREN - COMMUNICATIEKOMPAS

(E. Maex)

Laveren tussen ijsbergen met het
communicatiekompas

Awareness:
Leren omgaan met de
grenzen van jezelf en van een ander
op dynamische manier

= bruggen bouwen

MEDISCH ONDERWIJS

OVERZICHT

- Communicatietrainingen in Ba1 sinds 2011
- Arts&Maatschappij – diversiteit in Ba1-Ma2 sinds 2009/2019
- Terugkomdagen in Ma2-Ma3 sinds 2020: casuïstiek

3 concepten

VAARDIGHEDEN/AWARENESS: micro

kennis

Theorie ziekte/gezondheid +
cultuursensitieve communicatie

vaardigheden

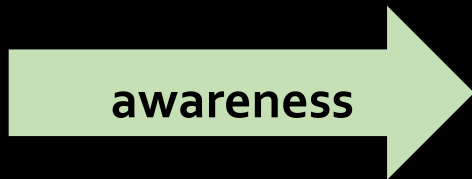
Oefenen met simpa's met migratie-
achtergrond

prof. gedrag
reflectie

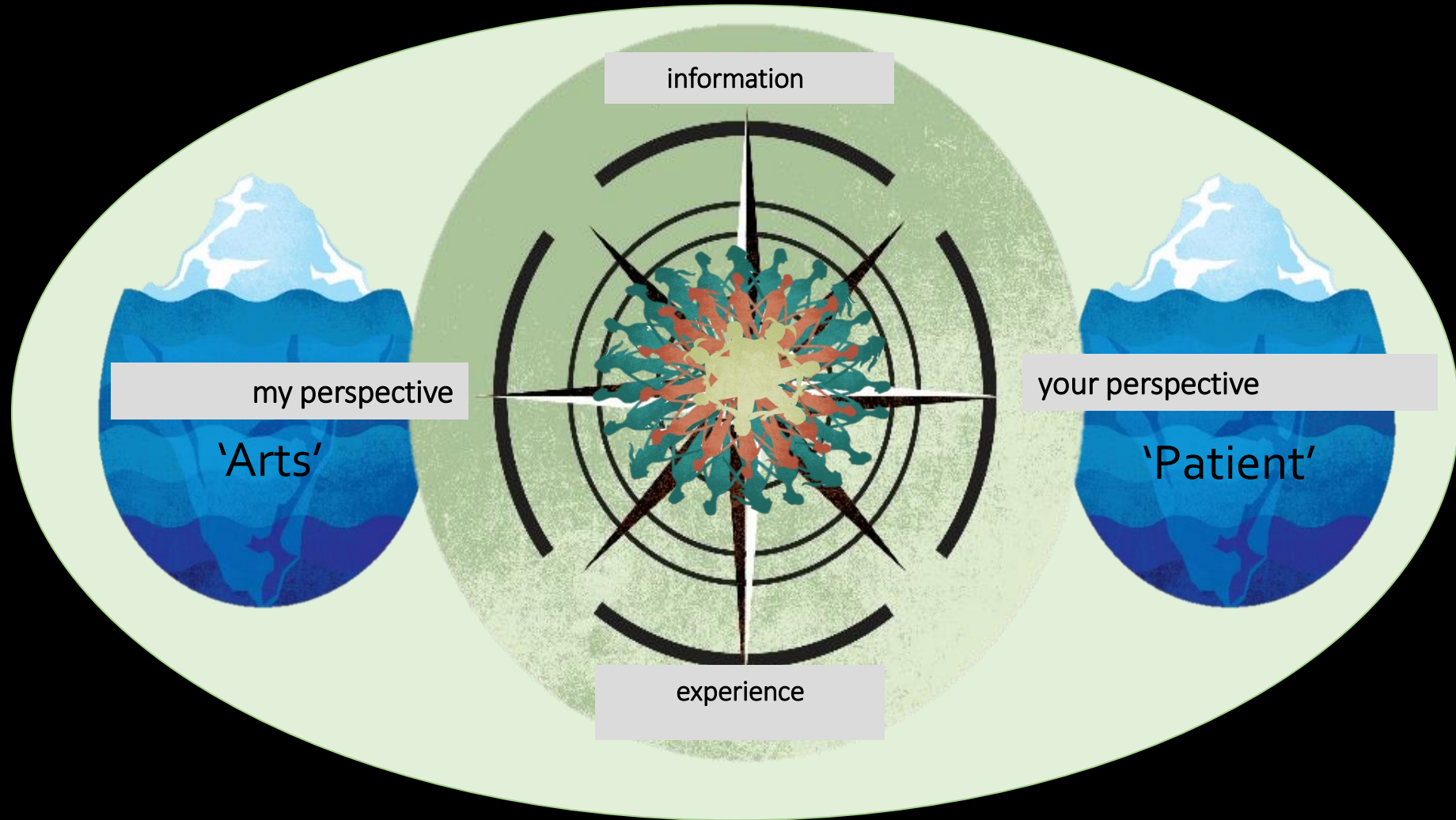
Ervaringsgerichte oefeningen
Oefenen met Unsimulated patiënten
Diversiteit / de andere -> mezelf tgo de andere
3 concepten
Ruimte voor discomfort

awareness

onderzoek
simpa's, docenten
en studenten
Feedback team

MICRO-MACRO

VAARDIGHEDEN/AWARENESS/KENNIS: micro-macro-micro

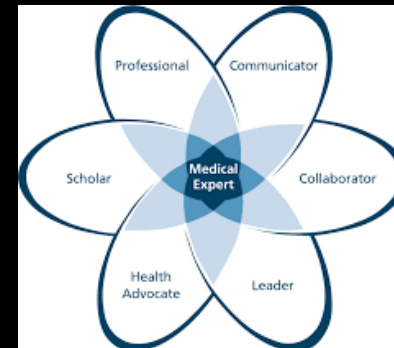
PASKON-project
Ba1->Ma2
Gast sprekers: multidisciplinair perspectief
Micro - macro - micro

- Ba1: introductie/ **PASKON**-project
- Ba2: migratie & etniciteit / racisme
- Ba3: handicap / gender / bias
- Ma1: sociale klasse
- Ma2: sexuele orientatie – trans*gender

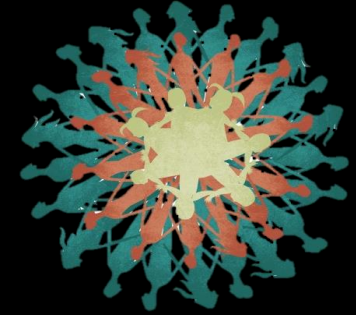
caleidoscopisch perspectief
Intersectionaliteit
Inzoemen-uitzoemen

Topics: privileges
implicit bias
health gradient
Canmeds

....

DIMENSIES VAN IDENTITEIT - CALEIDOSCOOP

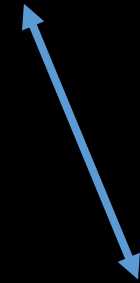
- Sekse
- Sexuele oriëntatie
- Etniciteit
- Religie/ spiritualiteit
- (professionele) socialisatie
- Sociale klasse
- Levensfase
- Talent/handicap
-

Gezondheidsverschillen

Stilstaan bij bias en privileges

Privileges

MICRO

MESO

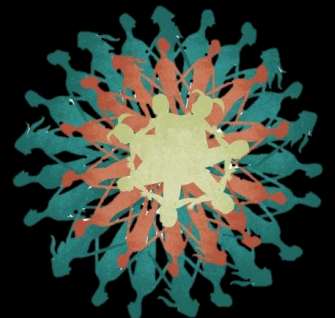
MACRO

**HULPVERLENER & CLIENT
PERSOON & PERSOON**

**PERSOON &
CONTEXT**

**PERSOON &
MAATSCHAPPIJ**

CALEIDOSCOOP

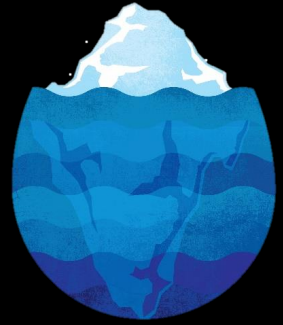
Dynamische dimensies
van identiteit

'Wie zie ik voor me?'

Verbreiden

IJSBERG

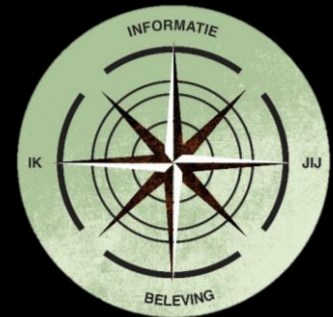
Ieder zijn ijsberg/
referentiekader

'Wat zie ik onder water?'

Verdiepen

COMMUNICATIEKOMPAS

Rekening houden met grenzen
van mezelf en de ander

'Hoe ga ik om met jou?'

Verbinden

Verruimen

Communicatie

Vertalen

(Bombeke, Verpooten & Ang, 2022)

DIVERSITEITS-RESPONSIEF MEDISCH ONDERWIJS: een blijvende zoektocht

- Fixing the numbers: studenten & docenten/ representatie
- Fixing the institution: inclusieve organisatie & leerklimaat 'belonging'
- Fixing the knowledge: curriculum level

⇒ sinds 2019: werkgroep
Diversiteit
Gezondheidswetenschappen

CULTURELE PSYCHIATRIE

Situering culturele psychiatrie

- Geschiedenis culturele psychiatrie: Kraepelin's reis naar Java (1905)
 - Are there forms of mental illness unique to specific cultures?
 - To what extent is the expression of mental illness shaped by social and cultural factors ?

Comparative cross-cultural study of the form and prevalence of psychiatric disorders

Cultural critique of psychiatric theory and practice

Study of migrant populations and cultural variations in illness

(Kirmayer, 2000)

Shadows and illuminations (Lemelson, 2010)

Cultuur en 'ziekte/gezondheid'

Illness: perspectief cliënt

Disease: perspectief hulpverlener

Sickness: impact maatschappij

-> Kloof tussen cliënt en hulpverlener groter naarmate de perspectieven verschillen

(Kirmayer, Guzder & Rousseau, 2014)

-> Oog voor verklaringsmodellen ('ijsberg')

Cultuur en 'ziekte-gezondheid'

Ideals of mental health (Fernando, 2002)

Eastern

Integration-Harmony
Between person and environment
Between families
Within societies
In relation to spiritual values
Social integration
Balanced functioning
Protection and caring

Western

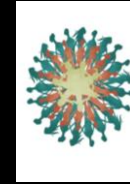
Self-sufficiency
Personal autonomy
Efficiency
Self-Esteem

In de praktijk: Culturele Formulering

- Bijlage in DSM-5 om culturele dimensies van een klinisch assessment te bevatten
- De Culturele Formulering beoogt een culturele analyse die de persoonlijke ervaringen van de cliënten en zijn verbondenheid met zijn culturele referentiegroep beschrijft (Borra, 2002).

- Culturele Formulering (DSM)

- 1) Culturele identiteit

- 2) Culturele conceptualisatie van lijdensdruk

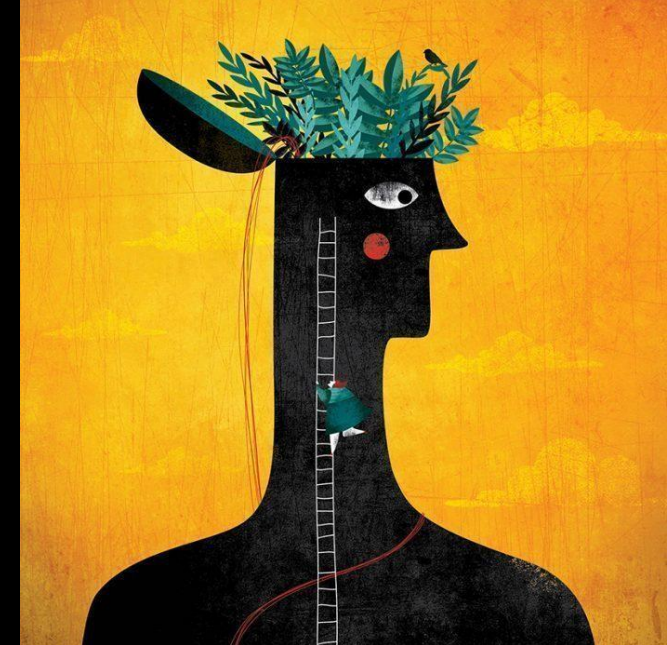
- 3) Psychosociale stressfactoren en culturele kenmerken van kwetsbaarheid en veerkracht

- 4) Culturele kenmerken van de relatie tussen betrokkene en clinicus

BESLUIT & REFLECTIES

- To be is to belong
- Discomfort als deel van een transitieproces
- Macht is verantwoordelijkheid
- Awareness is key
- Nieuwsgierigheid – vragen stellen
- Uitzoemen (macro) –inzoemen (micro)
- Tijd – ruimte- meerstemmigheid
- Elke ontmoeting is een (trans)culturele ontmoeting
- Bruggen bouwen op creatieve manieren (kleine revoluties)

Ieder mens is:

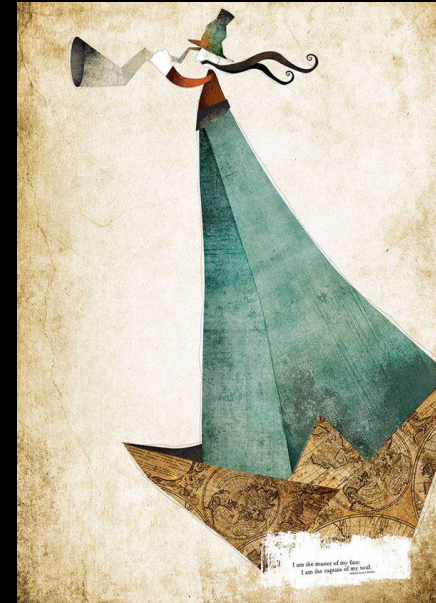
EN als alle andere mensen

EN als sommige andere mensen

EN als geen enkel ander mens

DANK

Illustraties van Fatinha Ramos
website: fatinha.com

winny.ang@uantwerpen.be